

Milieucriteria voor het maatschappelijk
verantwoord inkopen van

Groenvoorzieningen

Versie 7 mei 2015

1. Scope/afbakening

De productgroep Groenvoorzieningen omvat producten en diensten voor het ontwerpen, aanleggen en onderhouden van groenvoorzieningen.

Typen Groenvoorzieningen die binnen deze productgroep vallen:

Groenvoorziening	Omschrijving
Bos	Aaneengesloten begroeiing van bomen al dan niet met struiken (groter dan 2.500 m ²)
Bomen	Bomen die solitair, in rijen of kleine groepen staan, niet in bosverband of in bosplantsoen
Bosplantsoen	Aaneengesloten begroeiing van struiken met hierin eventueel verspreid staande bomen
Hagen en heesters	Begroeiing van struiken, solitair, in kleine groepen of in rijen/linten, doorgaans intensief onderhouden door snoeien of afzetten
Plantenperken	Begroeiingen van vaste en éénjarige kruidachtige (sier)planten en bolgewassen
Gazons	Kort gras, dat frequent wordt gemaaid
Ruw gras en ruigten	Gras en ruigte dat ten hoogste twee maal per jaar wordt gemaaid
Sport- en speel(gras)velden	Grasvelden met het primaire doel sport- en speelmogelijkheden te bieden
Oevers en water	Open water en het grensvlak daarvan met droge terreindelen
Natuur	Begroeiing met een belangrijke natuurwaarde die primair met dit doel wordt aangelegd en/of beheerd. Bijvoorbeeld hoogveen, heide en natuurbossen. Ook andere groenelementen kunnen een onderdeel vormen van natuurterreinen.

Binnen- en buitenstedelijk

Er is een groot verschil in aanleg, gebruik, onderhoud en functie tussen een aantal typen groenvoorzieningen die zowel in binnen- als buitenstedelijk gebied voorkomen. Als grens voor binnen- of buitenstedelijk wordt de grens van de bebouwde kom gehanteerd. Dit onderscheid is in sommige criteria meegenomen.

Buiten deze productgroep vallen:

- dijken/waterkeringen;
- sportvelden met kunstgras.

In dit document is onderscheid gemaakt tussen inkoopcriteria die betrekking hebben op producten en materialen en inkoopcriteria die betrekking hebben op diensten. Sommige overheden hebben namelijk eigen groendiensten. Zij kopen alleen plantmateriaal, machines en gereedschap in. Andere overheden besteden het groenbeheer uit en kopen daarvoor zowel de mensuren als de producten in.

De volgende producten (met bijbehorende CPV-code) maken deel uit van de productgroep. Deze lijst producten is niet uitputtend.

Producten	CPV-code
Werkzaamheden voor landschapsarchitectuur	45112700-2
Landschapsarchitectuurdiensten	71420000-8
Tuinbouwdiensten	77300000-3
Bepplanten en onderhouden van groengebieden	77310000-6
Onderhouden van sportvelden	77320000-9

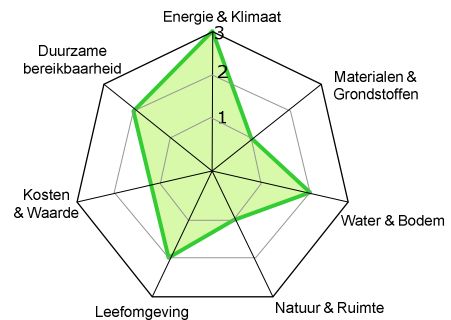
2. Criteriadocumenten en Aanpak duurzaam GWW

De kern van de Aanpak Duurzaam GWW is het meewegen van duurzaamheidsaspecten vanaf een vroege planfase, met een focus op de hele levenscyclus van de aan te leggen infrastructuur of object(en). Hierdoor is immers de meeste duurzaamheidswinst te behalen en kan in elk project een goede, integrale afweging worden gemaakt tussen [People, Planet en Profit](#).

Het Ambitiweb heeft een centrale plaats in de Aanpak Duurzaam GWW. Het Ambitiweb helpt om in een vroeg stadium van een project ambities helder te maken en vervolgens deze gedurende het gehele traject vast te houden. Voor informatie over de Aanpak Duurzaam GWW en het Ambitiweb zie <http://duurzaamgww.nl/>.

Het Ambitiweb hanteert een aantal duurzaamheidsthema's. Elk thema kent drie ambitieniveaus:

1. inzicht in de grootste belasters en stromen voor het betreffende thema en daarbij het behalen van een minimumniveau;
2. het stellen van concrete reductiedoelstellingen en het bereiken van een significante verbetering op het betreffende thema;
3. het toevoegen van waarde, in plaats van "minder slecht". Niet alleen is de belasting op milieu, mens of waarde nihil, er wordt zelfs een positieve bijdrage geleverd.

Onderdeel van niveau 1 is het voldoen aan de geschiktheidseisen, minimumeisen en contractbepalingen van de criteriadocumenten Duurzaam Inkopen. Met de gunningscriteria kan een bijdrage worden geleverd aan niveau 2.

Navolgend is een overzicht gegeven van de eisen en criteria onderverdeeld naar de verschillende thema's. Er zijn in de criteriadocumenten in totaal vijf thema's onderscheiden:

- energie en klimaat;
- materialen en grondstoffen;
- water en bodem;
- leefomgeving;
- natuur en ruimte.

In de navolgende tabel zijn de thema's opgenomen waar de inkoper daadwerkelijk invloed op uit kan oefenen met de eisen en criteria uit dit criteriadocument.

Thema's	Niveau 1 Ambitiweb Selectie criterium (SC) Minimumeisen (ME) Contractbepaling (CB)	Niveau 2 Ambitiweb Gunningcriterium (GC)
Materialen en grondstoffen		GC3. Duurzame plantcontainers GC5. Plan van aanpak duurzaamheid
Water en bodem	GE1. Vakbekwaam ontwerper ME1. Verwerven van boomkwekerij producten en bloembollen ME3. Toepassen van meststoffen/ bodemverbeteraars ME4. Bestrijden van ongewenste kruiden, ziekten en plagen	GC1. Verwerven van boomkwekerij producten en bloembollen GC4. Ontwerp groenvoorziening waarbij plant en bodem op elkaar aansluiten GC5. Plan van aanpak duurzaamheid

Natuur en ruimte	GE1. Vakbekwaam ontwerper ME2. Verwerven van plantmateriaal van genetische kwaliteit (buitenstedelijk)	GC2. Verwerven van plantmateriaal van genetische kwaliteit (buitenstedelijk) GC3. Ontwerp groenvoorziening waarbij plant en bodem op elkaar aansluiten GC5. Plan van aanpak duurzaamheid

3. Toedeling van criteria aan projectfasen

De criteria in dit document hebben zowel betrekking op het ontwerp en de realisatie van nieuwe aanleg en reconstructie van werken als op het beheer en onderhoud bij bestaande werken en sloop. In de navolgende tabel zijn de criteria toegedeeld aan de verschillende fasen waarop zij van toepassing zijn.

Toepassingsgebied Criterium	Ontwerp	Realisatie	Beheer en onderhoud
Geschiktheidseisen			
1. Vakbekwaam ontwerper	x	-	-
Minimumeisen			
1. Verwerven van boomkwekerijproducten en bloembollen	-	x	x
2. Verwerven van plantmateriaal van genetische kwaliteit buitenstedelijk	-	x	x
3. Toepassen van meststoffen/ bodemverbeteraars	-	x	x
4. Bestrijden van ongewenste kruiden, ziekten en plagen	-	-	x
Gunningscriteria			
1. Verwerven van boomkwekerij producten en bloembollen	-	o	o
2. Verwerven van plantmateriaal van genetische kwaliteit buitenstedelijk	-	o	o
3. Duurzame plantcontainers	-	o	o
4. Ontwerp groenvoorziening waarbij plant en bodem op elkaar aansluiten	o		
5. Plan van aanpak duurzaamheid	-	o	o
Contractbepalingen			
1. Plan en rapportage bemesting, bodemverbetering en bestrijding	-	x	x

x = toepassen in deze fase
 - = niet toepassen in deze fase
 o = optioneel

4. Geschiktheidseisen

Nr.	Geschiktheidseisen (GE)
GE1	<p>Vakbekwaam ontwerper groenvoorziening Gegadigde beschikt over vakbekwame ontwerper en expertise op het gebied van duurzaamheid* bij groenontwerpen.</p> <p>*Hier wordt bedoeld kennis van:</p> <ul style="list-style-type: none"> de bemesting en bestrijdingsbehoefte van beplanting; de milieubelasting van diverse soorten bemesting en bestrijding;

	<ul style="list-style-type: none"> • duurzaam bodembeheer en plantkeuze in relatie tot bodemkwaliteit en andere groeiomstandigheden; • herkomst van planten en biodiversiteit. <p>Overwogen is hier de term Tuin- en landschapsarchitect te gebruiken echter, dit is een beschermd titel en daarmee te beperkend, dus is voor een ruimere formulering gekozen.</p> <p><i>Verificatie</i> De inschrijver kan worden gevraagd om documentatie te overleggen waaruit blijkt dat aan bovenstaande eisen wordt voldaan.</p>
--	--

5. Minimumeisen

Nr.	Minimumeisen (ME)
ME1	<p>Verwerven van boomkwekerijproducten en bloembollen</p> <p>Minimaal 90 procent (berekend op basis van de aankoopsom) van de te gebruiken boomkwekerijproducten en bloembollen voldoet ten minste aan de volgende eisen:</p> <ol style="list-style-type: none"> Gewasbeschermingsmiddelen: <ul style="list-style-type: none"> • Bij de teelt van boomkwekerijproducten zijn alleen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt uit de lijst toegestane middelen (bijlage 4g) van de meest recente versie (of de versie van het jaar ervoor) van het Milieukeurschema 'plantaardige producten uit open teelt' met specifieke criteria voor boomkwekerijproducten en toegepast volgens de in die tabellen opgenomen aanwijzingen en maximale doseringen. • Bij de teelt van bloembollen zijn alleen gewasbeschermingsmiddelen gebruikt uit de lijst toegestane middelen (bijlage 4i) van de meest recente versie (of de versie van het jaar ervoor) van het Milieukeurschema 'plantaardige producten uit open teelt' met specifieke criteria voor bloembollen en toegepast volgens de in die tabel opgenomen aanwijzingen en maximale doseringen (deze lijst is vanaf september 2015 beschikbaar). <p>Daarnaast mogen biologische gewasbeschermingsmiddelen gebruikt zijn die die vermeld staan in de Regeling Uitzondering Gewasbeschermingsmiddelen (RUB-lijst).</p> Bij de teelt van boomkwekerijproducten en bloembollen zijn voor de bemesting de wettelijke gebruiksnormen (zie hieronder voor verwijzingen naar de normen) gehanteerd (deze normen gelden niet voor containerteelt) en is de organische stofbalans op bedrijfsniveau berekend. Hierbij moet inzichtelijk worden gemaakt dat het bedrijf streeft naar een positieve organische stofbalans (jaarlijkse aanvoer van effectieve organische stof (EOS) is minimaal gelijk aan afbraak). Voor de wettelijke normen wordt verwezen naar de volgende internetlocaties (links). <ul style="list-style-type: none"> • Algemeen • Stikstofgebruiksnormen; • Fosfaatgebruiksnormen; • Gebruiksruimte dierlijke mest. Bij levering zit een lijst van de geleverde boomkwekerijproducten en/of bloembollen met een opgave van de producten die voldoen aan de gestelde eisen en het daaruit afgeleide percentage van het totaal aan producten dat voldoet. <p><i>Toelichting</i> In de praktijk blijkt dat bij inschrijving de leverancier (kweker of hovenier) nog niet altijd precies weet welke boomkwekerijproducten hij zal leveren. Deze moeten namelijk soms (deels) nog bij toeleveranciers worden besteld. Vandaar dat de benodigde harde bewijzen dat alle producten ook daadwerkelijk duurzaam zijn geproduceerd pas bij aflevering kunnen worden overhandigd. De inkoper dient hier bij aflevering goed op te controleren. Een partij die bij aflevering niet de juiste documenten bezit moet door de inkoper worden teruggestuurd.</p> <p>Als het echter gaat om een eenmalige levering, dan kan de inkoper eerstgegende vragen om binnen twee weken aan te tonen dat hij over gevraagde partij kan beschikken, alvorens over te gaan tot de definitieve gunning. Dit is niet mogelijk bij langdurige onderhoudscontracten.</p> <p>De inkoper kan aangeven of de 90 procent moet worden berekend op basis van de looptijd van de overeenkomst of per jaar.</p> <p>Met de inwerkingtreding van de Gewasbeschermingsverordening in 2011 en de Biociden Verordening in 2013 voldoet de RUB-lijst niet meer aan de Europese regelgeving. Voor het op de markt brengen</p>

	<p>van gewasbeschermingsmiddelen en biociden dient een risicobeoordeling te worden uitgevoerd. In 2012 heeft het Ctgb aangegeven dat het vanwege deze reden voornemens is om de RUB-lijst in te trekken. Binnen zowel de Gewasbeschermingsverordening als de Biociden Verordening bestaat de mogelijkheid om toelatingen aan te vragen voor minder schadelijke stoffen, de zogenaamde basisstoffen (alleen voor gewas) en de laagrisico stoffen (zowel voor gewas als biociden). Ondanks dat beide verordeningen reeds in werking zijn getreden, bestaat binnen de EU nog onduidelijkheid over de criteria waarop de basisstoffen en laagrisico stoffen dienen te worden beoordeeld. Mede op basis van het bovenstaande zal voor gewasbeschermingsmiddelen en biociden de RUB-lijst voorlopig gehandhaafd blijven totdat op Europees niveau de mogelijk bestaat om toelatingen voor laag risico middelen en basisstoffen te verkrijgen.</p> <p><i>Verificatie</i> Elk boomkwekerijproduct of partij bloembollen die wordt geleverd volgens bovengenoemde onderdelen 1 en 2 van deze eis, is bij levering voorzien van een document waaruit blijkt dat aan die eisen is voldaan. Dit document kan zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • een certificaat, afgegeven door een geaccrediteerde certificerende instelling; <p>of</p> <ul style="list-style-type: none"> • de registratie van de bij de teelt van de geleverde boomkwekerijproducten en bloembollen gebruikte gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen, met bijbehorende berekeningen waaruit blijkt dat binnen de gestelde normen is gebleven. Deze registratie en berekeningen moeten zijn geacordeerd door een onafhankelijke deskundige derde (zoals een geaccrediteerde certificerende instelling). <p>Het document (certificaat of registratie met berekeningen) kan per boomkwekerijproduct of partij bloembollen zijn opgesteld, of de geaggregeerde gegevens van meerdere producten bevatten.</p> <p>Het productcertificaat van Milieukeur of MPS/Groenkeur met duurzaamheidscertificaat of EKO-keur voldoet in ieder geval aan alle onderdelen van deze eis.</p>
ME2	<p>Verwerven van boomkwekerijproducten van een genetische kwaliteit (buitenstedelijk) Bij de inkoop van boomkwekerijproducten voor de groentypen Bos, Bosplantsoen, Bomen en Natuurterreinen, bestemd voor toepassing in het buitenstedelijk gebied, is ten minste 25% (in aantallen) geleverd van een herkomst/cultivar die vermeld staat in de meest recente Rassenlijst Bomen.</p> <p>Onder buitenstedelijk wordt verstaan buiten de bebouwde kom.</p> <p>Deze boomkwekerijproducten worden daartoe afgeleverd met:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. in geval van bomen: een Naktuinbouwwaarmerkstrookje of ander gelijkwaardig document dat bovenstaande aantoont*; 2. voor overige boomkwekerijproducten: een leveranciersdocument afkomstig van de teler (niet zijnde een eigen verklaring) en afgegeven met goedkeuring en onder toezicht van Naktuinbouw of een vergelijkbare (buitenlandse) organisatie, dat aantoont dat aan bovenstaande eis is voldaan*. Van zowel de geleverde EU-richtlijnsoorten als de niet-EU-richtlijnsoorten die aan de eis voldoen is de volledige herkomstaanduiding en codering van de Rassenlijst Bomen aangegeven. Deze is weergegeven op de volgende wijze: <ul style="list-style-type: none"> o voor EU-richtlijnsoorten conform de desbetreffende voorschriften in de EU-Richtlijn 1999/105/EEG; o voor niet-EU-richtlijnsoorten conform het Naktuinbouwreglement. <p>* Het bewijsmiddel bevat minimaal de vermelding van de soortnaam, de herkomstbenaming en de herkomstcode. Bijvoorbeeld: <i>Crataegus laevigata</i>, Losser-02, NL.SI.1.3.13-02. In geval van cultivars volstaat soortnaam en cultivaraanduiding, bv. <i>Fraxinus excelsior</i>, Eureka.</p> <p><i>Toelichting</i> Aan te bevelen is, dat inkopers vroegtijdig aan leveranciers kenbaar maken welke soorten, herkomsten en sorteringen op welk moment gewenst zijn, zodat kwekers op de vraag kunnen inspelen. Dit geeft inkopers tevens de gelegenheid op tijd afspraken te maken over te leveren materiaal.</p> <p>In de praktijk blijkt dat bij inschrijving de leverancier (kweker of hovenier) nog niet precies weet welke boomkwekerijproducten hij zal leveren. Deze moeten namelijk vaak (deels) nog bij toeleveranciers worden besteld. Vandaar dat de benodigde harde bewijzen pas bij aflevering kunnen worden overhandigd. Het is belangrijk om bij aflevering hierop goed te controleren en producten zonder de juiste documenten niet te accepteren.</p> <p>Een Naktuinbouwwaarmerkstrookje (soms ook plombe genoemd) is alleen beschikbaar voor bomen, (nog) niet voor overige boomkwekerijproducten. Met dit label is voor elke individuele boom de traceerbaarheid en soortechtheid van de producten gegarandeerd.</p>

	<p>De Rassenlijst Bomen is te verkrijgen via telefoonnummer 035-8889308; ISSN nummer 0924-929x en via: www.rassenlijstbomen.nl.</p> <p><i>Verificatie</i> De inschrijver kan worden gevraagd om documentatie te overleggen waaruit blijkt dat aan bovenstaande eisen wordt voldaan. Indien wenselijk kan navraag gedaan worden van herkomstgegevens op de leveranciersdocumenten of Naktuinbouwplombe bij Naktuinbouw of een vergelijkbare (buitenlandse) organisatie.</p>
ME3	<p>Toepassen meststoffen en bodemverbeteraars bij aanleg en onderhoud van openbaar groen (incl. sport- en speelvelden) Het toepassen van meststoffen en/of bodemverbeteraars gebeurt conform een recente bodemanalyse (niet ouder dan drie jaar) en bijbehorend advies, uitgevoerd door een geaccrediteerd laboratorium en een ter zake kundig adviesbureau.</p> <ul style="list-style-type: none"> • De bodemanalyse omvat minimaal: <ul style="list-style-type: none"> ○ pH waarde en kalkbehoefte; ○ gehalte fosfaat, kali, magnesium, zwavel en stikstof; ○ organische stof en lutumgehalte. • Het advies aangaande bemesting <ul style="list-style-type: none"> ○ geeft aan welke minimale hoeveelheid bemesting nodig is voor behoud van de kwaliteit van de beplanting gezien de staat van de bodem en de behoefte van de beplanting; ○ geeft, indien bemesting nodig is, aan welk type (of combinatie van typen) meststof(fen) moet worden gebruikt bij aanplant en eventueel in de onderhoudsfase met het oog op minimaal risico op uitspoeling; ○ biedt alleen ruimte voor incidentele tussentijdse extra stikstofbemesting, als de uitvoerder telkens met een N-mineraal monster aantoonbaar dat dit nodig is voor het behoud van de kwaliteit van de beplanting. • Het advies aangaande bodemverbetering <ul style="list-style-type: none"> ○ geeft aan of bodemverbeteraars nodig zijn voor het behoud of de verbetering van de kwaliteit van de bodem en het van nature aanwezige bodemleven; ○ geeft, indien bodemverbetering gewenst is, aan welk type(s) bodemverbeteraar gewenst is/zijn en hoe deze keuze aansluit op de bemestingsbehoefte van het plantmateriaal. <p><i>Toelichting</i> Indien de aanbestedende dienst al over een bodemanalyse en/of advies beschikt, dient deze aan alle potentiële inschrijvers beschikbaar te worden gesteld.</p> <p>Goede beplanting heeft weinig tot geen bemesting. Met snelwerkende kunstmestkorrels bestaat het meeste risico op uitspoeling. Een deskundig advies zal daarom hooguit bij aanplant van snelle bodembedekking soms (gedeeltelijk) snelwerkende kunstmestkorrels opnemen. In de onderhoudsfase kan meestal worden volstaan met langzaam werkende of gecontroleerd vrijkomende meststoffen, of organische (bodemverbeterende) meststoffen. Of dit nodig is, moet per keer worden aangetoond met een N-mineraal monster. Een geaccrediteerd laboratorium wil zeggen: een voor betreffende analyses ISO 17025 geaccrediteerd laboratorium.</p> <p>Bij deze eis is een contractbepaling geformuleerd.</p> <p><i>Verificatie</i> De inschrijver kan worden gevraagd om documentatie te overleggen waaruit blijkt dat aan bovenstaande eisen wordt voldaan.</p>
ME4	<p>Bestrijden van ongewenste kruiden, ziekten en plagen (excl. sport- en speelvelden) Bij de uitvoering van de werkzaamheden worden geen gewasbeschermings-middelen gebruikt, tenzij in de volgende gevallen en na toestemming of opdracht van de aanbestedende dienst:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bestrijding van de reuzenberenklauw (<i>Heracleum mantegazzianum</i>) in of nabij intensief gebruikte groenvoorzieningen (zoals een speelplaats); 2. Bestrijding van de Japanse duizendknoop (<i>Fallopia japonica</i>); 3. Bestrijding van het wortelonkruid Kweek (<i>Elytrigia repens</i>) in geval van onkruidexplosie waarbij totale gronduitwisseling of langdurig afdekken de enige alternatieve bestrijdingsmethoden zouden zijn. De bestrijding (max. drie toepassingen per jaar) mag een keer per vier jaar worden uitgevoerd; 4. Bestrijding van stobben van ongewenste boomsoorten: (Amerikaanse vogelkers (<i>Prunus serotina</i>), Amerikaanse eik (<i>Quercus rubra</i>), Esdoorn (<i>Acer spp.</i>), Mahonia en Populier (<i>Populus spp.</i>) met de strijkmethode;

	<p>5. Bestrijding van de eikenprocessierups (<i>Thaumetopoea processionea</i>) in geval van (verwachte) overlast en risico voor de volksgezondheid*.</p> <p>6. Behandeling stobben van door iepziekte aangetaste iepen en opslag van veldiepen.</p> <p><i>Toelichting</i> * Bestrijding eikenprocessierups is mogelijk met biologische middelen die <i>Bacillus thuringiensis</i> of <i>Steinernema</i> spp. bevatten.</p> <p>Bij deze eis is een contractbepaling geformuleerd.</p> <p><i>Verificatie</i> De inschrijver kan worden gevraagd om documentatie te overleggen waaruit blijkt dat voldaan wordt aan bovenstaande eisen. Als overheidsorganisaties werken volgens de Barometer Duurzaam terreinbeheer Zilver of Goud, kunnen zij hiermee aantonen dat zij voldoen aan deze eis.</p>
--	---

6. Gunningscriteria

Nr.	Gunningscriteria (GC)
GC1	<p>Verwerven van boomkwekerijproducten en bloembollen Naarmate een hoger percentage dan 90% van de boomkwekerijproducten en bloembollen voldoet aan de eisen opgenomen in minimumeis 1 'Verwerven van boomkwekerijproducten en bloembollen', wordt dit onderdeel van de inschrijving hoger gewaardeerd.</p> <p><i>Toelichting</i> De inkoper kan aangeven of het percentage moet worden behaald op projectbasis of jaarbasis.</p> <p><i>Verificatie</i> Nadere toelichting en verificatie wordt gegeven bij minimumeis 1 'Verwerven van boomkwekerijproducten en bloembollen'.</p>
GC2	<p>Verwerven van boomkwekerijproducten van genetische kwaliteit (buitenstedelijk) Naarmate een hoger percentage dan 25% (op basis van de aantallen) boomkwekerijproducten voor de groentypen groenvoorziening Bos, Bosplantsoen, Bomen en Natuurterreinen, bestemd voor toepassing in het buitenstedelijk gebied, voldoet aan de eisen opgenomen in minimumeis 2, wordt de inschrijving hoger gewaardeerd. Onder buitenstedelijk wordt verstaan: buiten de bebouwde kom.</p> <p><i>Verificatie</i> Nadere toelichting en verificatie wordt gegeven bij minimumeis 2 'Verwerven van boomkwekerijproducten van genetische kwaliteit (buitenstedelijk)'.</p>
GC3	<p>Duurzaam materiaalgebruik van plantenspotten Naarmate een groter percentage van de plantenspotten waarin het plantmateriaal wordt geleverd, bestaat uit materiaal dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • biologisch afbreekbaar* is, of • gerecycled materiaal is, of • gemaakt is uit snel hernieuwbare grondstoffen** <p>wordt de inschrijving hoger gewaardeerd.</p> <p>Deze plantenspotten worden afgeleverd met productbeschrijving afkomstig van de fabrikant van de potten, waaruit blijkt uit welk materiaal de potten bestaan en hoe dat materiaal voldoet aan één of meer van bovenstaande eigenschappen.</p> <p><i>*In Europa wordt de afbreekbaarheid van plastic beoordeeld volgens de geharmoniseerde Europese Norm 13432 voor kunststof verpakkingen. Voor overige materialen gaat het erom dat de materialen kunnen worden afgebroken door de natuurlijke activiteit van micro-organismen, zoals bacteriën en schimmels tot water, CO₂, anorganische verbindingen en biomassa die kan dienen als voeding voor de bodem.</i></p> <p><i>** Met snel hernieuwbaar wordt bedoeld een plantaardig of dierlijk materiaal, dat in minder dan tien jaar op duurzame wijze opnieuw door de natuur kan worden geleverd</i></p> <p><i>Toelichting</i> In de praktijk blijkt dat bij inschrijving de leverancier (kweker of hovenier) vaak nog niet precies weet welk plantmateriaal met bijbehorende containers hij zal leveren. Deze moeten namelijk vaak (deels) nog bij toeleveranciers worden besteld. Vandaar dat de benodigde harde bewijzen pas bij aflevering</p>

	<p>kunnen worden overhandigd. Het is belangrijk om bij aflevering goed hierop te controleren en producten die niet voldoen niet te accepteren.</p> <p><i>Verificatie</i> De inschrijver kan worden gevraagd om documentatie te overleggen waaruit blijkt dat aan bovenstaande eisen wordt voldaan.</p>
GC4	<p>Duurzaam ontwerp groenvoorziening: de juiste plant op de juiste plaats Naarmate de in het ontwerp van de groenvoorziening gekozen planten beter geschikt zijn voor de omstandigheden op de groeiplaats wordt de inschrijving hoger gewaardeerd. Met geschikt zijn wordt bedoeld dat het plantmateriaal volgens beschikbare vakkennis goed zou moeten aanslaan en groeien in omstandigheden (bodemgesteldheid, vochtthuishouding, lichtval et cetera) zoals die bij de groeiplaats aanwezig zullen zijn. In een bij het ontwerp geleverde duurzaamheidsparagraaf zal worden beschreven hoe hier invulling aan gegeven is.</p> <p><i>Toelichting</i> Met dit criterium wordt beoogd groenvoorzieningen zo te ontwerpen dat ze de natuurlijke bodem zoveel mogelijk in stand houden of zelfs verbeteren en op die manier bijdragen aan biodiversiteit en een gezonde bodem voor de plant. Het is echter niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te behouden en dit is ook niet altijd functioneel. Vandaar dat het criterium zich beperkt tot de juiste combinatie plant/bodem om zo uitval en/of veel onderhoud te voorkomen. Het wordt aan de inkopende instantie overgelaten te beoordelen of de bodem daarvoor zou moeten worden aangepast.</p> <p>Of een plant zal gedijen in de beschikbare groeiplaats vergt een deskundige beoordeling van de huidige situatie (bodem/water/klimaat) op de groeiplaats en kennis van de benodigdheden van het plantmateriaal. Vandaar dat ook een geschiktheidseis is opgenomen.</p> <p>Dit criterium grijpt aan op slechts 1 aspect van een duurzaam ontwerp, maar wel een hele belangrijke. Er zijn nog veel meer aspecten die een ontwerp duurzaam maken. De inkoper kan hiervoor aangrijpingspunten zoeken in bijvoorbeeld een structuurvisie, maar ook andere ambitiesdocumenten van de eigen organisatie. Te denken valt aan een document waar de visie van het groen voor de komende jaren in staat beschreven; het bomenbeleidsplan; beleidsplannen voor beheer en onderhoud van groen of beleidsplannen aangaande het beeld en de esthetische waarde die het groen moet hebben. In dit laatste geval gaan ontwerp en beheer hand in hand.</p> <p>Het beoordelen van de duurzaamheidsparagrafen vergt ook van de inkopende organisatie een deskundigheid op het gebied van groeiplaatsomstandigheden in relatie tot plantmateriaal.</p> <p><i>Verificatie</i> De inschrijver kan worden gevraagd om documentatie te overleggen waaruit blijkt dat aan bovenstaande eisen wordt voldaan.</p>
GC5	<p>Plan van aanpak duurzaamheid (uit te werken door inkoper, zie toelichting)</p> <p><i>Toelichting</i> Een groenvoorziener kan zijn werkzaamheden op verschillende manieren inrichten en verschillende werkmethodes, middelen, machines en materialen toepassen. Indien gewenst kan de aanbestedende dienst een extra gunningscriterium opnemen waarin aan de inschrijver een plan van aanpak gevraagd wordt. In dit plan moet de inschrijver aangeven welke keuzes hij maakt bij de inrichting van het werk en op welke wijze en een onderbouwing geven van de mate waarin deze bijdragen aan door de aanbestedende dienst op te stellen duurzaamheidsdoelstellingen.</p> <p>De aanbestedende dienst moet aan de inschrijvers aangeven op welke duurzaamheidsaspecten het plan van aanpak wordt beoordeeld.</p> <p>Afhankelijk van de lokale omstandigheden zullen er verschillende accenten op duurzaamheidsaspecten worden gelegd. Belangrijkste thema's zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • duurzaamheid in de ontwerpfase; • verwerven van duurzaam plantmateriaal (milieuvriendelijke teelt, genetische kwaliteit en herkomst); • verantwoord toepassen van meststoffen en bodemverbeteraars; • minimale inzet van chemische bestrijdingsmiddelen bij bestrijden van ongewenste kruiden, ziekten en plagen; • verzamelen en verwerken van groenrestproducten; • bodemkwaliteit; • minder afval van plantcontainers. <p><i>Verificatie</i></p>

De inschrijver kan worden gevraagd om documentatie te overleggen waaruit blijkt dat aan bovenstaande eisen wordt voldaan.

7. Contractbepalingen

Nr.	Contractbepalingen (CB)
CB1	<p>Plan en rapportage bemesting, bodemverbetering en bestrijding</p> <p>Inschrijver overhandigt voorafgaande aan de beplantings- en onderhoudswerkzaamheden:</p> <ul style="list-style-type: none">• bodemanalyse;• advies aangaande bemesting en bodemverbetering; <p>Zoals bedoeld in minimumeis 3</p> <ul style="list-style-type: none">• werkplan waarin vermeld staat hoe en wanneer het onderhoud wordt uitgevoerd conform het advies uit minimumeis 3 en de eisen uit minimumeis 4. <p>De inschrijver rapporteert periodiek over de uitgevoerde werkzaamheden.</p> <p><i>Toelichting</i> Deze contractbepaling dient ter ondersteuning van minimumeis 3 en 4. Inkoper dient zelf nader aan te duiden wat onder periodiek wordt verstaan.</p>